Nota Kapitaalgoederen 2022 t/m 2026

Veilig en betaalbaar beheer en onderhoud

Noardeast Fryslân

Projectnummer: 465595.100
Datum: 16 maart 2021
Revisie: concept 1.0

Nota Kapitaalgoederen 2022 t/m 2026

Veilig en betaalbaar beheer en onderhoud

projectnummer 0465595.100

definitief
20 april 2021

Auteurs
A. Boek
L. Bos

Opdrachtgever
Gemeente Noardeast-Fryslan
Koningstraat 13
9101 LP Dokkum

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
		Aale Boek	Oane Hornstra

Inhoudsopgave

		Blz.
1	**Inleiding**	**3**
1.1	Aanleiding	3
1.2	Harmonisatie van beleid	3
1.3	Waarom een Nota Kapitaalgoederen beheer openbare ruimte	4
1.4	Planvormen	4
1.5	Algemene uitgangspunten	5
1.6	Wat ging hieraan vooraf?	5
1.7	Gemeentelijke programma's en beleidsdoelstellingen	6
1.8	Projectscope: waar hebben we het eigenlijk over?	7
1.9	Leeswijzer	7
2	**Aanpak**	**9**
2.1	Het cyclische beheerproces	9
2.2	Meetlatten	10
2.3	De relatie tussen beheerkosten en kwaliteitsniveaus (theorie)	11
2.4	Financiering: Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	12
2.5	Kwaliteitsscenario's	13
3	**Huidige situatie**	**16**
3.1	Areaal	16
3.2	Huidige budget	18
3.3	Kwaliteit	19
3.4	Ontwikkelingen en aandachtspunten	19
4	**Scenario's**	**23**
4.1	Algemene uitgangspunten en overwegingen	23
4.2	Scenario 1: alles op een laag niveau (minimale beheer)	24
4.3	Scenario 2: alles op een basisniveau (verantwoord beheer)	26
5	**Vervolg**	**30**
Bijlage 1 Kader voor beheer en onderhoud		**33**
Bijlage 2 Kwaliteit 2020		**37**
Bijlage 3 Resultaten opiniërende workshop		**41**

1. Inleiding

1 Inleiding

Zodra je je voordeur uitstapt, kom je in de openbare ruimte! Dit is de directe leefomgeving van onze inwoners, ondernemers en bezoekers en is als zodanig maatschappelijk belangrijk.
Daar moeten we goed op passen. De gemeente is als goed huisvader verantwoordelijk voor haar bezittingen en heeft een zorgplicht om goed op haar kapitaalgoederen te passen. In deze nota hebben wij vastgelegd hoe wij dat herleidbaar, doelgericht en efficiënt gaan doen.

1.1 Aanleiding

In de openbare ruimte vormen de objecten in de leefomgeving een belangrijk onderdeel. Bijvoorbeeld *wegen*, een *brug*, een *speeltoestel,* maar ook voor *bomen* en *gras*. Deze onderdelen van de openbare ruimte dragen integraal bij aan het functioneren van de gemeente en haar gemeenschap in sociaal en economisch opzicht. Kortom: ze leveren een bijdrage aan gezonde en leefbare wijken en dorpen.

Mensen willen van A naar B om te werken en te ondernemen, maar ook om een stukje te fietsen of een ommetje te maken, hun kinderen veilig naar school te brengen en speelgelegenheid voor ontwikkeling en gezondheid te bieden. Gebruikers hebben daarbij verschillende doelen, bijvoorbeeld: vervoer/transport ontmoeten, ontspannen, sporten en spelen. De openbare ruimte is dan ook van groot belang voor een leefbare gemeente en gemeenschap. We sturen daarom op het in standhouden van de kwaliteit van het areaal vanuit een gevestigde methodiek: kwaliteitsgestuurd beheer. Deze systematiek ligt ten grondslag aan deze nota (zie hoofdstuk 2 aanpak).

Nadat de onderdelen in de openbare ruimte aangelegd zijn is het belangrijk om een efficiënte, doelmatige beheerstrategie te hanteren om op betaalbare wijze invulling te geven aan de levenscyclus van het object. Een belangrijk doel hierbij is veilig gebruik van de openbare ruimte. Het is van belang al in de planvorming rekening te houden met deze gehele levenscyclus (Asset Management).

***Definitie Asset Management**: de infrastructuur die de gemeente beheert, is van enorme waarde. Daar wil de gemeente en haar beheerders verantwoord en slim in investeren. Passend bij organisatiedoelstellingen, budgetten en de ontwikkelingen die worden voorzien. Hoe wordt onderhoud of vervanging geprioriteerd, welke risico's zijn aanvaardbaar en welke prestaties worden verwacht? Asset Management is het managen hiervan, met als kader een Nota Kapitaalgoederen.*

Het inzicht in de staat van onderhoud van een object op basis van inspectie of kwaliteitsmeting (schouw) is eveneens belangrijk voor het blijvend veilig kunnen gebruiken van de objecten en het kostenefficiënt inplannen van noodzakelijk onderhoud en het voorkomen van kapitaalvernietiging: daarom inspecteert en/of schouwt de gemeente het areaal. Dit leidt tot stuurinformatie: onderhoud kan uitgevoerd worden op basis van reële inzichten (kwaliteit, hoeveelheden) in de werkelijke situatie buiten.

1.2 Harmonisatie van beleid

De gemeente Noardeast Fryslân is een gemeente met 45.485 inwoners (1 januari 2021, bron: CBS) binnen de regio Noordoost-Friesland, die op 1 januari 2019 is ontstaan uit de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a.

Met deze nota wordt een geharmoniseerd beheerbeleid ingeleid, met nieuwe beheeruitgangspunten voor de hele gemeente. Om veilige en schone wijken en dorpen te behouden, is het zo efficiënt mogelijk invullen van de levenscyclus van de kapitaalgoederen belangrijk, ook in relatie tot het financiële kader. De gemeente levert een zo doelmatig en efficiënt mogelijk beheerscenario om het areaal in stand te houden, binnen de mogelijkheden van de huidige financiële middelen.

Op dit moment is het uitgangspunt voor het beheer en onderhoud een laag niveau. Voor winkelgebieden, toeristische plaatsen, begraafplaatsen en onkruidbestrijding op verharding is het uitgangspunt een basisniveau.

1.3 Waarom een Nota Kapitaalgoederen beheer openbare ruimte

De basis onder deze visie en de keuzes die gemaakt worden, zijn gebaseerd op metingen van de huidige kwaliteit van het actuele areaal aan te beheren objecten. Zo geeft de Nota Kapitaalgoederen een handvat om efficiënt en doelmatig op de afgesproken doelen en vastgesteld ambitieniveau te kunnen sturen. De gekozen beleidsambitie kan vervolgens worden vertaald naar separaat beleid en uitvoeringsplannen voor de verschillende beheeronderdelen.

De doelstelling van een Nota Kapitaalgoederen is om grip te houden op en sturing te bieden aan de objecten die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen voor de komende beleidsperiode. De Nota Kapitaalgoederen geeft aan hoe ambitieniveaus in onderhoudskwaliteit samenhangen met het daarbij passende beheerbeleid. Deze nota kapitaalgoederen geeft inzicht in de scenario's op basis van verschillende ambitieniveaus (laag en basis). Bij de na te streven onderhoudskwaliteit en de bijbehorende kosten is een inschatting gegeven van consequenties en risico's, zowel op de buitenruimte/voor de gebruiker, als financieel. Immers, hoe lager het ambitieniveau hoe lager de kosten, maar des te groter de negatieve effecten op de verzorgende staat en/of des te groter de (veiligheids)risico's voor de gebruikers zijn.

Daarmee is aantoonbaarheid en herleidbaarheid van beleid, kosten en effectiviteit in relatie tot de doelen geborgd. De Nota Kapitaalgoederen in combinatie met de vervolgstappen en meetmomenten, maakt aantoonbaar en herleidbaar dat het onderhoud van de kapitaalgoederen op een effectieve en doelmatige wijze wordt uitgevoerd, waarmee invulling wordt gegeven aan de leefbaarheid in wijken en dorpen.

1.4 Planvormen

Kaderstelling (Nota Kapitaalgoederen)
De nota kapitaalgoederen vormt de kapstok voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is daarmee kaderstellend voor de uitvoering in 2022 tot en met 2026. Dit strategische kader wordt vastgesteld door de Raad.

Uitvoering (Beheer- en uitvoeringsplan)
Vervolgens wordt het kader uitgewerkt in beheer- en uitvoeringsplannen per onderhoudsdiscipline (wegen, groen, etc.). Hierin wordt vastgelegd welke beheeractiviteiten worden uitgevoerd om te (blijven) voldoen aan het vastgestelde kader.

1.5 Algemene uitgangspunten

Naast het gebruik of natuurlijke slijtage (denk aan vorstschade op wegen) van de beheerobjecten, spelen ook andere externe ontwikkelingen of nieuwe kaders een rol bij de onderhoudsstrategie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan prijsstijgingen en het toepassen van zo mogelijk circulaire/duurzame producten. Deze ontwikkelingen worden meegenomen in de gehanteerde eenheidsprijzen voor de doorrekening van de scenario's.

Wat zeker is én uitgangspunt bij het opstellen van dit beleid: iedere gebruiker wil in enige mate veiligheid (fysiek: geen uitstekende delen, geen gevaarlijke situaties door overhangend groen of kuilen en gaten in wegen), leefbaarheid (sociale veiligheid, doordat er bijvoorbeeld verlichting aanwezig is, geen enge bosjes, et cetera: het is prettig wonen) en belevingskwaliteit (mooi en schoon) ervaren in de openbare ruimte.

Daarnaast is het van belang dat de kapitaalgoederen voldoende worden beheerd om onder meer kapitaalvernietiging te voorkomen. Dit is een toetscriterium van de provincie in haar toezichthoudende rol. Als onderdeel van de begroting is er dan ook sprake van een verplichte opname van de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen'.

Dit uitgangspunt geeft, naast de financiële kaders, richting aan de manier waarop de kapitaalgoederen beheerd (kunnen) worden. In deze rapportage zijn hiertoe twee scenario's uitgewerkt.

Er wordt inzichtelijk gemaakt wat het kost om het huidige areaal te onderhouden (dagelijks en planmatig onderhoud) en de nodige vervangingsmaatregelen uit te voeren. Doorrekeningen op basis van omvormingen en het toepassen van een andere inrichting worden buiten beschouwing gelaten.

1.6 Wat ging hieraan vooraf?

Quickscan 2017
In 2017 is een quickscan uitgevoerd ten behoeve van de gemeentebegroting 2018, vooruitlopend op de gemeentelijke fusie. Met deze Quick Scan is het areaal in beeld gebracht, de kwaliteit ervan bepaald en gekeken of er voldoende financiële middelen in de begroting waren opgenomen om de kapitaalgoederen op een bepaald niveau te kunnen onderhouden. Deze quickscan was bedoeld om een vergelijk te kunnen maken tussen de DFK-gemeentes. Om dit vergelijk te kunnen maken zijn de beleidskeuzes, die in de afgelopen jaren door de raden zijn gemaakt, niet meegenomen in de betreffende quickscan.

De huidige begrotingen zijn grotendeels ingericht op niveau laag. Deze cijfers worden betrokken in deze nota.

Quickscan 2020
In de zomer van 2020 is een interne quickscan uitgevoerd (Notitie inzicht financiën BOR augustus 2020) ter voorbereiding op het opstellen van deze nota Kapitaalgoederen.

Opiniërende workshop
In de afgelopen periode zijn bewoners geconsulteerd met behulp van Oanheakker. Daarnaast is de Raad op 1 maart 2021 met een opiniërende workshop geïnformeerd over de stand van zaken rondom het opstellen van de nota en geraadpleegd over de zaken die zij belangrijk vindt binnen het beheer en onderhoud. Dit leidde tot de sleutelbegrippen *Betaalbaar* en *Veiligheid*. In bijlage 3 zijn de resultaten opgenomen.

Projectorganisatie
De adviseurs van Antea Group hebben nauw samengewerkt met de projectgroep en met de stuurgroep, die leiding heeft gegeven aan het proces om tot een gefundeerde nota kapitaalgoederen te komen.

1.7 Gemeentelijke programma's en beleidsdoelstellingen

Thema's Omgevingsvisie (concept)
Bij de opstelling van de nieuwe omgevingsvisie zijn belangrijke thema's geselecteerd die als uitgangspunt dienen. Een aantal van deze thema's zijn direct verbonden aan de beheerkwaliteit:

- Infrastructuur, mobiliteit en verkeersveiligheid
- Natuur en biodiversiteit
- Leefbare dorpskernen

Oanheakker
De gemeente (Oanheakker) heeft de afgelopen tijd veel gesprekken gevoerd met dorpsbelangen en wijkraden van alle dorpen in de gemeente. Tijdens deze gesprekken met de dorpenclusters kwamen er aandachtspunten en wensen naar voren die de inwoners graag veranderd zien in hun leefomgeving. Een eerste verkenning heeft geleid tot drie speerpunten:

- **Biodiversiteit**
  De inwoners hechten waarde aan duurzame ontwikkelingen en het behoud en versterken van biodiversiteit. Men zet zichzelf ook in voor het inzaaien van plantensoorten en wensen dat de gemeente dit stimuleert door de aan- en herplanting van duurzame bomen. Ook buiten de bebouwde kom zien de inwoners graag dat bijvoorbeeld akkerranden voorzien zijn van bloemrijke mengsels.

- **Schone leefomgeving**
  De inwoners zien graag een schone en verzorgde leefomgeving. Daarbij noemen zij dat de verantwoordelijkheid ook gedragen dient te worden door de inwoners zelf. De gemeente zorgt voor de basis: het groen- en grijsonderhoud. De inwoners zorgen voor een nette leefomgeving dicht bij hun eigen huis.

- **Veilig**
  De inwoners geven aan dat zij graag fietsen op veilige, brede fietspaden. Naast het feit dat de inwoners hier graag gebruik van maken, stimuleert het ook recreatie voor mensen van buitenaf (toerisme). Daarnaast zien de inwoners graag dat de wegen en aangrenzende bermen goed onderhouden zijn, vooral voor de brede landbouwvoertuigen. Al met al, streven de inwoners naar een veilige leefomgeving, waar niet te hard gereden wordt en de wegen en paden goed onderhouden zijn.

Coalitieakkoord
In het Coalitieakkoord 'Trochpakke, mei elkoar foarút' zijn strategische doelen vastgelegd, waaraan samen gewerkt wordt. Aan de volgende doelen kan met beheer een bijdrage worden geleverd:

- Bereikbaarheid (wegen en fietspaden)
- Onderhoud (samen met bewoners)
- Veiligheid (b.v. groen)
- Inzicht in financiën (wat kost beheer)

Figuur 1 Coalitieakkoord Noardeast Fryslân

1.8 Projectscope: waar hebben we het eigenlijk over?

De volgende onderdelen van de openbare ruimte worden in deze Nota Kapitaalgoederen belicht:

Civieltechnische kunstwerken & oevers
- Bruggen
- Tunnels
- Steigers
- Duikers
- Oevers

Gebouwen
- Gemeentelijk
- Overig

Groen
- Bomen
- Heesters
- Gras

Verharding
- Wegen
- Bewegwijzering

Verlichting
- Masten
- Armaturen
- Lampen

Verzorging van de openbare ruimte
- Onkruid
- Zwerfafval

Water
- Vijvers
- Secundair stedelijk water
- Schouwsloten

1.9 Leeswijzer

Om de juiste afwegingen te maken in de keuze van een scenario voor de komende vier jaar en dit in het juiste perspectief te kunnen afwegen treft u in bijlage 1 de belangrijkste wettelijke kaders aan. In hoofdstuk 2 wordt de methodiek rondom het cyclische beheerproces besproken en worden de verschillende scenario's geïntroduceerd.

In hoofdstuk 3 wordt inzicht gegeven in de huidige situatie. Dit is belangrijk, want de deze situatie vormt de basis voor de keuzes die de gemeente moet en kan maken. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het areaal, het beschikbare budget, de huidige kwaliteit en de ontwikkelingen. Ook wordt in dit hoofdstuk teruggekeken op het huidige beleid.

In hoofdstuk 4 worden vier scenario's uitgewerkt, allen met daarbij hun specifieke maatschappelijke, financiële en politiek/bestuurlijke effecten. Aan de hand van het referentiescenario 'voortzetting huidige beleid' en de andere scenario's wordt inzicht gegeven in de kosten in relatie tot het beschikbare budget en de effecten.

Tot slot wordt in hoofdstuk 5 inzicht gegeven in de vervolgstappen.

2. Aanpak

2 Aanpak

In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe het cyclische beheerproces wordt toegepast.

2.1 Het cyclische beheerproces

In het optimale **cyclische beheerproces** vormen zes aandachtspunten de basis voor professioneel en efficiënt beheer. Deze aandachtspunten maken onderdeel uit van de jaarlijks te doorlopen stappen.

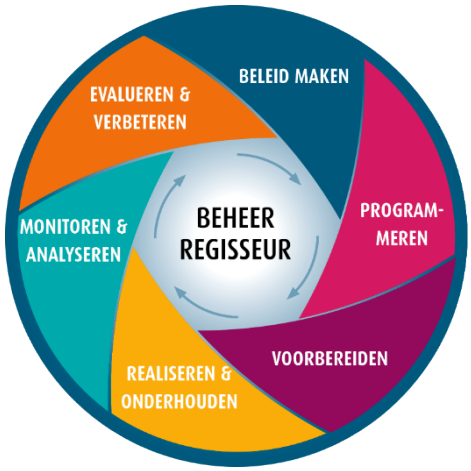

Figuur 2 Beheermodel Antea Group

Beleid
Om een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke doelen die bijvoorbeeld voortkomen uit het coalitieakkoord en de Oanheakker, is het van belang een vertaling te maken naar specifiek **beleid** en financiële kaders voor beheer. Met deze Nota Kapitaalgoederen wordt de ambitie van beheer vastgesteld door het bestuur.

Het is aan te raden beleid op te stellen voor een planperiode van 4 jaar. Immers, de wereld van beheer verandert (eisen en wensen, bestuurlijke doelen) en ook de toestand van het areaal wijzigt door gebruik, het toegepaste beheer en onderhoud en externe invloeden.

Programmeren
Het beleid wordt vertaald naar benodigde beheermaatregelen op korte- en middellange termijn en de financiële behoefte (**programmeren**). Hiermee ontstaat eveneens tijdig inzicht in aankomende vervangingspieken. In deze fase bieden afstemmingsmogelijkheden tussen de beheerdisciplines en andere domeinen en projecten kansen om de leefomgeving zo weinig mogelijk te belasten en werk met werk te maken. Bijvoorbeeld tussen riolering en wegen, maar ook tussen de binnendienst en buitendienst. De buitendienst zijn immers de oren en ogen buiten in het veld.

De stappen Beleid maken en Programmeren vormen de eerste fase van het beheerproces in een ideale situatie. Afspraken en inzichten worden met ‘beleid maken’ vastgelegd in de Nota Kapitaalgoederen. Hier dient een duidelijke (herleidbare en aantoonbare) koppeling te zijn tussen gemeentelijke doelen, beheerambities en de financiële behoefte. Dit betreft inzicht in dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen (met betrekking tot de maatregelen en het budget). Vervolgens wordt de ambitie geprogrammeerd in een beheerplan. Dit maakt geen onderdeel uit van deze notitie. Zie ook § 1.4.

Zo is voor de komende jaren duidelijk welke maatregelen per discipline een bijdrage leveren aan de strategische doelen. Beheerambities zijn niet geheel vrijblijvend in te vullen. Zo is een gemeente verplicht areaal op deugdelijke wijze te onderhouden, de veiligheid moet borgen en kapitaalvernietiging moet voorkomen. Zie hiervoor ook bijlage 1.

Voorbereiden
Met de programmering is duidelijk geworden welke activiteiten de komende jaren uitgevoerd moeten worden, om te voldoen aan het ambitieniveau. Deze werkzaamheden worden

ondergebracht bij de eigen dienst, of worden met behulp van een bestek in de markt weggezet. Daarbij wordt gekeken of het mogelijk is om werkzaamheden te combineren, bijvoorbeeld in afstemming met de planning van de gemeentelijke watertaken (riolering), of met nieuwbouwprojecten vanuit RO (Ruimtelijke Ontwikkeling) om werk met werk te maken.
In de fase van deze nota is slechts een quickscan gedaan naar koppelkansen, de uitkomsten hiervan zijn wel al meegenomen in de doorrekeningen.

Realiseren en onderhouden
De werkzaamheden worden uitgevoerd door een aannemer, eigen dienst of het werkvoorzieningsschap. Op het werk wordt toezicht gehouden, om te toetsen of de besteksvoorwaarden in acht worden genomen. De gemeente draagt de zorg dat het werk volgens de afgesproken kwaliteit wordt opgeleverd.

Op basis van het uitgevoerd werk dient het beheersysteem up-to-date gehouden te worden. Dit geldt ook voor het vastleggen van inspectiehistorie.

Monitoring
Periodiek wordt er op basis van inspecties en schouwen geanalyseerd of de toestand van de kapitaalgoederen op zich en de leefomgeving als geheel voldoet aan de vastgestelde ambities c.q. de Nota Kapitaalgoederen en ander beheerbeleid.

Evaluatie
Deze informatie biedt mogelijkheden om de processen te verbeteren, financiën bij te stellen of beleid bij te sturen.

2.2 Meetlatten

De kwaliteitsscenario's worden opgesteld aan de hand van meetlatten die verschillende kwaliteitsniveaus weergegeven in norm, beschrijving en beeld voor zowel de technische kwaliteit (heel en veilig) als voor de verzorging (schoon en netjes).

Deze kwaliteitsniveaus zijn per discipline aangegeven. In de standaard kwaliteitscatalogus is voor verschillende onderdelen van de openbare ruimte de kwaliteit vastgelegd in een 5-schaal: de kwaliteitsmeetlat. Om een indruk te krijgen is in het onderstaande figuur per kwaliteitsniveau een impressie gegeven van asfaltverharding.

Figuur 3 Voorbeeld meetlat: een niveau, een norm en een beeld

Om een bepaalde kwaliteit in de openbare ruimte te realiseren zijn verschillende ambitieniveaus te onderscheiden. Deze zijn vastgelegd in de CROW-kwaliteitscatalogus[1]. De keuzemogelijkheden voor de gewenste kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte zijn als volgt te typeren:

Niveau	Algemene beschrijving	Rapportcijfer
Zeer hoog	Uitstekend onderhouden, als nieuw	Cijfer > 9,5
Hoog	Goed onderhouden, bijna niets op aan te merken	Cijfer 7,5 – 9,4
Basis	Voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken	Cijfer 5,5 – 7,4
Laag	Sober tot voldoende, enige achterstanden bij het onderhoud	Cijfer 3,5 – 5,4
Zeer laag	Onvoldoende onderhouden, flinke achterstanden, kapot	Cijfer < 3,4

Elk kwaliteitsniveau bevat omschrijvingen en criteria met meetbare en toetsbare normen. Daarmee zijn de kwaliteitsniveaus meetbaar, zodat de kwaliteitskeuzes eenduidig zijn vastgelegd en worden toegepast in beleid en realisatie en getoetst kunnen worden. De gemeente doet dit bijvoorbeeld al door het uitvoeren van een schouw binnen het groene areaal.

Het uitgangspunt is dat bij laag en zeer lage niveaus onveilige situaties kunnen ontstaan door de staat van het onderhoud van het areaal. In paragraaf 4.1 wordt nader ingegaan op risico's.

2.3 De relatie tussen beheerkosten en kwaliteitsniveaus (theorie)

De kwaliteit van de (nieuw aangelegde) infrastructuur verloopt logischerwijs in de tijd. In theorie begint nieuwe aanleg op een (zeer) hoog niveau en daalt de kwaliteit, tot het moment van onderhoud plegen. In de praktijk wordt dit niveau niet altijd gehaald. Het moment van onderhoud is gebaseerd op de minimaal geaccepteerde kwaliteit en dus op kwaliteitskeuzes in het beleid.

De relatie tussen het verloop van de kwaliteit en de onderhoudskosten is lastiger. De twee meest voorkomende situaties zijn:

- De kosten dalen bij een lagere kwaliteit (met dus een later ingrijpmoment). Een lagere kwaliteit accepteren betekent in dit geval minder inspanning leveren waardoor het onderhoud goedkoper is.
- De kosten dalen tot een bepaald niveau en gaan dan weer stijgen (zgn. U-profiel - zie onderstaande grafiek). Dit is een zeer veel voorkomend effect in het beheer en onderhoud. De term 'economisch minimum' wordt gebruikt voor het onderste punt van deze 'U'. De kosten nemen toe bij een lagere kwaliteit doordat:

    1. Later ingrijpen, vraagt een onderhoudsmaatregel die relatief duurder is dan de maatregel bij eerder ingrijpen voor een hogere kwaliteit. Dit is op basis van ervaring goed te voorspellen en in deze gevallen ligt het kiezen voor een lagere kwaliteit dus niet voor de hand. Een voorbeeld is het technisch onderhouden van asfalt (verhoogt risico op het ontstaan van kapitaalvernietiging).
       Ten gevolge van uitgesteld onderhoud is naarmate de tijd verstrijkt een steeds 'zwaardere' maatregel nodig om weer een goed basisniveau te bereiken. Dit mechanisme geldt niet voor alle onderdelen binnen de infrastructuur. Bijvoorbeeld niet voor verkeersborden, maar zeker wel voor asfaltverharding en onderdelen binnen het groenbeheer.

[1] CROW bedenkt slimme en praktische oplossingen voor vraagstukken over infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer in Nederland

2. Er meer niet gepland ingrijpen en onderhoud nodig is, zoals het uitvoeren van noodreparaties. Denk bijvoorbeeld aan winterschade.
3. De kwaliteit zo ver daalt dat deze niet meer te verbeteren is met een beheermaatregel, maar vraagt om vervanging van de hele voorziening. Denk bijvoorbeeld aan het instorten van een weggedeelte. Er is geen ruimte voor preventief onderhoud, bv. sealen deklagen asfalt.

Bovenstaande wordt geïllustreerd in de grafiek:

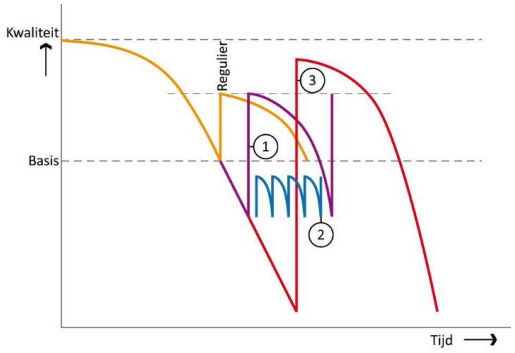

Figuur 4 Ingrijpmomenten in de tijd

Bij de laatste twee ingrijpmomenten is de voorspelbaarheid minder omdat het gaat om risico's die wel of niet optreden. Omdat beheerders deze situaties proberen te voorkomen is er weinig praktijkervaring met dergelijke strategieën. De kosten ervan zijn daardoor niet goed in te schatten.

Metafoor: onderhoud van een kozijn
Het op tijd reinigen en schilderen van het kozijn verlengt de levensduur. Reinigen en schilderen zijn daarbij een relatief goedkope maatregel.

1) Zodra schoonmaakbeurten en schilderbeurten worden overgeslagen, of uitgesteld treedt het verval (er ontstaan kale plekken, er trekt vocht in en het gaat rotten) eerder in en is er een duurdere ingreep nodig om het kozijn weer in goede staat te brengen.
2) Rotte plekken worden uitgekapt en vervangen, gaten worden opgevuld met kneedbaar hout, er wordt bijgeschaafd.
3) Veel eerder dan gepland, is het kozijn aan volledige vervanging toe.

2.4 Financiering: Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De gemeente heeft een groot vermogen geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in de openbare ruimte: bruggen en beschoeiing, riolering, groen en wegen. Deze kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het wonen, werken, winkelen en recreëren.

Onderhoud is noodzakelijk vanuit de zorgplicht voor de veiligheid van alle gebruikers. Maar, er is ook een financiële verantwoordingsplicht van de gemeente voor deze kapitaalgoederen. Het BBV onderscheidt hierbij twee typen:

- Met economisch nut: Dit zijn de kapitaalgoederen waar je inkomsten uit kunt genereren. Voor de openbare ruimte gaat dit bijvoorbeeld om het rioolstelsel en begraafplaatsen. Hier kun je immers heffingen en rechten voor innen. Het BBV stelt dat deze investeringen geactiveerd moeten worden.
- Met maatschappelijk nut: Dit zijn kapitaalgoederen waar geen inkomsten uit te halen zijn, maar die wel duidelijk een publieke functie hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om wegen, water en groenvoorzieningen. Met ingang van 2017 moeten deze investeringen ook worden geactiveerd.

Financieren van beheer
Grofweg kun je beheer- en onderhoudsmaatregelen op drie manieren financieren:

- Je betaalt de maatregelen direct vanuit je jaarlijkse beschikbare budget (exploitatie) – groenbeheer: uitvoeren van terugkerende cyclische maatregelen;
- Je hebt ervoor gespaard en betaalt de maatregelen daarvan (voorziening of reserve) – wegbeheer: fluctuaties in de planning worden zo opgevangen;
- Je leent er geld voor (activeren) – kunstwerken: betalen voor een vervanging van een brug.

Activeren wil zeggen dat je een grote uitgave niet direct betaalt uit je beschikbare middelen (de exploitatie) maar dat je het geld hiervoor leent en de investering over de komende jaren gaat afschrijven (de afschrijvingsperiode) via een jaarlijks bedrag aan aflossing en rente (de kapitaallasten). Deze kapitaallasten komen vervolgens wel ten laste van de exploitatie. De BBV eist dat er bij activeren sprake moet zijn van het toevoegen van waarde: een investering.

Onderhoud of investering?
In de praktijk van alledag worden de termen groot onderhoud en vervangen vaak door elkaar gebruikt. Tot 2017 was het verschil ook minder van belang, maar nu is het onderscheid tussen onderhoud en vervanging cruciaal, vanwege de regels die de BBV stelt aan de financiering van de kosten.

Onderhoud is het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Onderhoud kan worden onderscheiden in klein en groot onderhoud. Het uitvoeren van onderhoud is niet levensduur verlengend, maar het object behoudt zijn waarde binnen de geplande levensduur. Van een investering is pas sprake bij een significante kwaliteitsverbetering in verwachte levensduur of functionaliteit. Dan wordt er waarde toegevoegd. Dit is sowieso het geval bij nieuwe aanleg of algehele vervanging zoals rehabilitatie van een weg. Maar ook groot onderhoud aan een bestaand object geldt als investering, als dat leidt tot:

- Een significante kwaliteitsverbetering (bijvoorbeeld een investering in de herinrichting van een weg/kunstwerk);
- Een levensduurverlenging (bijvoorbeeld de vervanging van verlichting door LED);
- Aanpassingen om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld investeringen in een brug of brugwachtershuisje om te voldoen aan veiligheidsvoorschriften).

Samengevat betekent dit:

- Beheer, klein onderhoud en ‘niet levensduur verlengend groot onderhoud’ mag niet geactiveerd worden.
- Levensduur verlengend of kwaliteit verbeterend groot onderhoud en vervangingen moeten wel worden geactiveerd.

2.5 Kwaliteitsscenario’s

De resultaten van de monitoring (schouw) en inspecties bieden inzicht in de huidige staat van de kapitaalgoederen. In hoofdstuk 3 wordt hier verder op ingegaan.

Op basis van de huidige stand van zaken met betrekking tot de kwaliteit van de openbare ruimte, de ambities rondom thema’s en de financiële kaders worden in hoofdstuk 4 twee kwaliteitsscenario’s uitgewerkt voor het instandhouden van het huidige areaal.

Deze scenario’s geven per beheeronderdeel de in stand te houden kwaliteit aan. Op basis van deze scenario’s kan een keuze worden gemaakt voor het beleidskader voor de periode 2022-2026.

In hoofdstuk 4 worden de volgende scenario's uitgewerkt.

- Alles op een laag niveau (minimaal beheer);
- Alles op een basisniveau (verantwoord beheer).

3. Huidige situatie

3 Huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de huidige situatie: *hoe staan we ervoor?* De huidige hoeveelheden worden gepresenteerd die de basis vormen voor deze visie. Daarnaast wordt kort ingegaan op het beschikbare budget volgens de huidige begroting en het huidige beleid voor beheer en onderhoud.

Er wordt ingegaan op:

- Areaal
- Kwaliteit
- Beschikbaar budget
- Ontwikkelingen

3.1 Areaal

In de volgende paragrafen wordt per kapitaalgoed inzicht gegeven in de hoeveelheden. Voor dit areaal is de beheerder verantwoordelijk.

Type	Aantal
Gemeentelijke organisatie	27
Brandweerkazernes	3
Sportaccommodaties	15
Toiletgebouwen	3
Begraafplaatsen	10
Welzijn en cultuur	12
Overig	7

Type	Aantal
Brug beweegbaar	11
Brug vast	234
Tunnels	5
Keerwanden/beschoeiingen	440
Duikers	336
Sluis	1
Steigers	47
Roosters	19

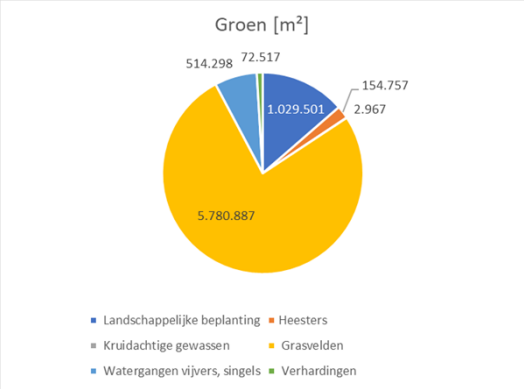

Type	Aantal
Landschappelijke beplanting	1.029.501
Heesters	154.757
Kruidachtige gewassen	2.967
Grasvelden	5.780.887
Verhardingen	72.517

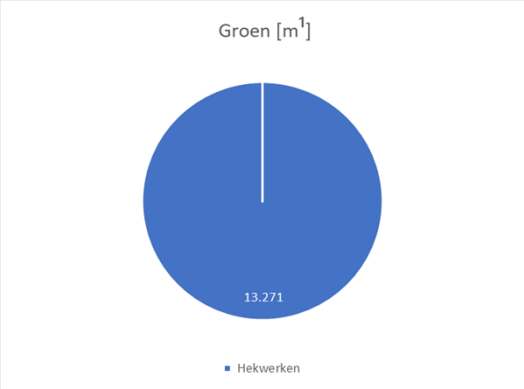

Type	Aantal
Hekwerken	13.271

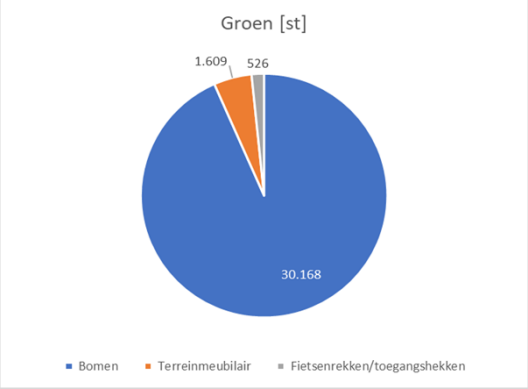

Type	Aantal
Bomen	30.168
Terreinmeubilair	1.609
Fietsenrekken/toegangshekken	526

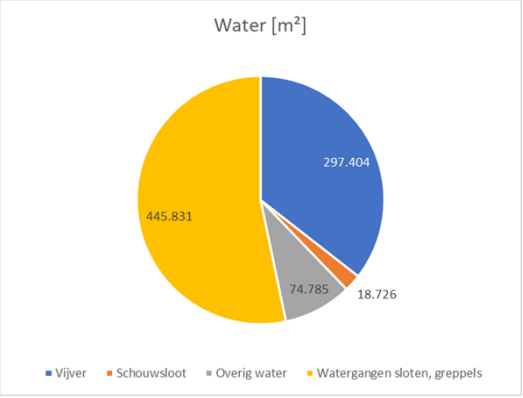

Type	Aantal
Vijver	297.404
Schouwsloot	18.726
Overig water	74.785
Watergangen sloten, greppels	445.831

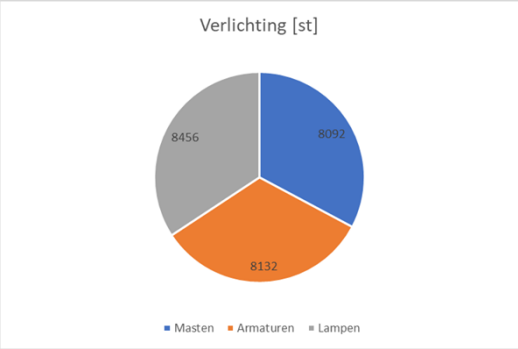

Type	Aantal
Masten	8.092
Armaturen	8.132
Lampen	8.456

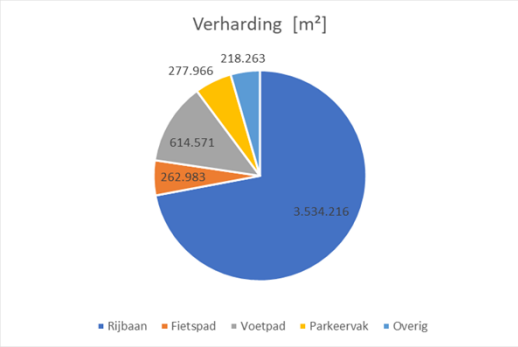

Type	Aantal
Rijbaan	3.534.216
Fietspad	262.983
Voetpad	614.571
Parkeervak	277.966
Overig	218.263

3.2 Huidige budget

In de begroting 2022 en verder zijn budgetten opgenomen voor onderhoud en vervangingsinvesteringen. De benodigde bedragen komen tot uitdrukking in de scenario's (zie paragraaf 4.2 en 4.3).

3.3 Kwaliteit

Voor het bepalen van de kwaliteit van de openbare ruimte voert de gemeente geregeld inspecties en schouwen uit. Deze methodiek is gericht op de landelijke systematiek van CROW, onder meer vastgelegd in de 'Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte' en in de weginspectiesystematiek. In bijlage 2 is uitgebreide kwaliteitsinformatie opgenomen.

Gebouwen: over het algemeen zijn de gebouwen in een redelijke staat van onderhoud, dit komt in hoofdlijn overeen met conditiescore 3.

Kunstwerken: de civiele constructies worden iedere 3-5 jaar geïnspecteerd zijn over het algemeen in een redelijke staat.

Groen: technisch onderhoud voldoet deels aan basis/laag. Wel aandachtspunten snoei en ouderdom en versleten beplanting.

Verzorging: dagelijks onderhoud voldoet niet aan eisen/normen kwaliteitsniveau laag. Met name onkruid op verharding en maaien rondom obstakels aandachtspunten.

Water: momenteel inspecties uitgevoerd (peilingen). Kwalitatieve cijfers worden verwerkt om daadwerkelijke hoeveelheid slib en bijbehorende kosten te bepalen. Dit is eind 2021 inzichtelijk gemaakt.

Verlichting: onderhoud en vervanging vindt plaats op basis van leeftijd. Incidenteel onderhoud wordt uitgevoerd aan de hand van meldingen/storingen.

Verharding: de asfalt- en de elementenverhardingen behalen in de inspectie van 2020 respectievelijk een 5,5 ondergrens basisniveau) en een 5,4 (bovenkant laag niveau). Dit niveau wordt met name op de rijbanen gehaald. Ook de parkeervakken scoren gemiddeld een laag niveau (elementen). Van bewegwijzering zijn geen gegevens bekend.

3.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

Er spelen een aantal ontwikkelingen binnen het beheer van de openbare ruimte. In de onderstaande opsomming worden de belangrijkste benoemd. Deze ontwikkelingen hebben impact op de uit te voeren beheermaatregelen en het benodigde budget. Als deze ontwikkelingen van invloed zijn op een scenario (hoofdstuk 5), dan wordt dat toegelicht.

Biodiversiteit
Het geven van invulling aan biodiversiteit hangt samen met inrichting en omvorming van groen om soortdiversiteit te bereiken. Ook aanpassen van het maaibeheer en de natuurlijke bestrijding van de Eikenprocessierups maken hier onderdeel van uit.

Verhardingen

Inspecties
De kwaliteit van de wegen zit op een groot deel van het areaal gemiddeld rond de ondergrens van een basisniveau. Dit vraagt om vinger aan de pols houden om op het juiste moment maatregelen uitvoeren die de veiligheid blijven garanderen. Hiervoor wordt een keer per twee jaar een globale visuele weginspectie uitgevoerd. De kosten hiervoor bedragen € 22.500,- en zijn opgenomen in de bedragen.

Belijning
De belijningen en wegmarkeringen op de verhardingen zijn periodiek aan een opfrisbeurt toe. Hiermee wordt bijgedragen aan de veiligheid op de weg (in verband met zichtbaarheid). De hoeveelheden zijn echter niet (goed genoeg) inzichtelijk. De kosten hiervoor bedragen € 40.000,-.

Onkruidbestrijding
Structureel is er te weinig budget voor onkruidbestrijding. De schouw onderschrijft dit met zeer lage niveaus. Bij de uitwerking van de scenario's wordt dit meegenomen. Dit betreft:
- € 335.000,- voor een basisniveau;
- € 270.000,- voor een laag niveau.

Bewegwijzering
Het onderhoud en de vervanging van de ANWB-bewegwijzering (NBd), schrikhekken, afzetpaaltjes, etc. is belangrijk voor de veiligheid op de weg. Zo moeten de borden goed zichtbaar blijven. Dit vraagt voor het team Behear om een budget van:

Databeheer NBd	€ 4.250
Dagelijks onderhoud ANWB-bewegwijzering	€ 3.050
Vervangen ANWB-bewegwijzering	€ 19.100
Schoonmaken abri's	€ 2.200
Dagelijks onderhoud abri's (glas etc.)	€ 2.500
Totaal	**€ 31.100**

Gebouwen

Het grootonderhoud en de vervangingen zijn niet meegenomen voor het gemeentehuis in Kollum en het gemeentehuis in Ferwert. Het klein onderhoud is wel meegenomen voor deze gebouwen. De verwachting is dat binnen een paar jaar bovenstaande gebouwen niet meer in beheer van de gemeente zijn. Mochten deze gebouwen wel in beheer bij de gemeente blijven, dan zullen er extra onderhoudskosten bij geraamd moeten worden. Gebouwen waarvan de toekomstige bestemming onzeker is, alleen wind en waterdicht houden. Bijvoorbeeld een aantal gebouwen op de gemeentelijke werf in Dokkum.

Baggeren

De onderhoudsplanning voor het baggeren is voor een groot deel gebaseerd op een cyclische planning. Peilingen moeten uitwijzen wanneer er gebaggerd moet worden. De peilingen kunnen uitwijzen dat er eerder gebaggerd moet worden dan nu is gepland of dat er achterstallig onderhoud is. Dit kan een nadelig financieel effect opleveren.

Bij de bepaling van de hoogte van de voorziening is rekening gehouden met de werkzaamheden met de baggerwerkzaamheden die voor 2025 uitgevoerd moeten worden in het kader van het Overdracht Stedelijk Water (contractueel vastgelegd) Daarnaast is er rekening gehouden met de bijdrage van het Wetterskip (50% gemeente 50% Wetterskip) uitvoering 2022, 2023 en 2024 (voor 2025).

Straatverlichting

Het planmatig vervangen van armaturen door LED armaturen leidt een toename van schoonmaakkosten. Bij LED armaturen worden niet periodiek lampen vervangen, zodat de armaturen ook niet periodiek schoon gemaakt worden tijdens het vervangen van de lamp. Om voldoende lichtuitstoot te garanderen, dienen de armaturen periodiek gereinigd te worden. Hier staat echter wel tegenover dat er wordt bespaard op onderhoud en energie.

Speelplaatsen
In totaal zijn er 587 speeltoestellen waarvan 322 toestellen in voormalig Dongeradeel, 88 in voormalig Ferwerderadiel en 177 in voormalig Kollumerland. De speeltoestellen worden vier maal per jaar geïnspecteerd. Eén inspectieronde wordt door een externe partij uitgevoerd. Op basis van de inspecties wordt het onderhoud bepaald. De kosten die in beeld zijn gebracht, is op basis van een cyclische planning.

In de voormalige gemeenten wordt er nog verschillend beleid gevoerd aangaande het onderhoud / vervangingen van de speelplaatsen:
In voormalig Ferwerderadiel worden de kosten voor de vervangingen betaald door; de gemeente (50%), de betreffende speelplaatsencommissie (20%) en de woningbouwvereniging (30%). Wanneer een toestel aan het einde van zijn levensduur is, wordt deze door de eigen buitendienst opgeruimd. De speelplaatsenvereniging kan met subsidiemogelijkheden (geen gemeentelijk subsidie) een nieuw toestel plaatsen. Het klein onderhoud wordt door de woningbouwvereniging uitgevoerd.

In voormalig Kollumerland kunnen de speelplaatscommissies een jaarlijkse subsidie bij de gemeente aanvragen voor het onderhoud van de speeltoestellen. De gemeente voert zelf geen onderhoud uit aan de speeltoestellen. Daarnaast kan er nog aanspraak gemaakt worden op een bijdrage voor de vervangingen (reserveringsfonds). Dit zijn nog afspraken uit het verleden vanuit voormalig Kollumerland. De hoogte van deze verplichting is € 52.903. Voorgesteld wordt om hiervoor een reserve / reserveringsfonds in stand te houden.

In voormalig Dongeradeel komen zowel het onderhoud als de vervangingen voor rekening van de gemeente. Voor de vervangingen is gerekend met een gemiddeld benodigd budget per jaar, hierdoor kan de oude reserve speeltoestellen komen te vervallen.De verwachte eindstand van deze reserve is € 141.077 (stand per 31-12-2021). Daarnaast is rekening gehouden met een maaivergoeding voor speelplaatsenverenigingen die zelf maaien.

In de tweede helft van 2021 wordt er een beleidsplan speelplaatsen aan de raad aangeboden. Dit nieuwe beleidsplan kan consequenties hebben voor het onderhoud zoals opgenomen in de nota kapitaalgoederen. De financiële consequenties worden in het nieuwe beleidsplan meegenomen.

Onderhoud openbaar groen
Het onderhoud van het openbaar groen wordt voor het grootste deel uitgevoerd door het team Utfiering. De kosten van de eigen dienst zijn niet in beeld gebracht in de nota kapitaalgoederen. Met de eigen dienst levert de gemeente een inspanning om een bepaald deel van onderhoud uit te voeren. De eigen dienst bestaat uit personeel, tractie en materialen. Doordat er een goed beeld is op de kwaliteit van het uitgevoerde werk wat de eigen dienst levert, is te stellen dat er

voldoende middelen zijn (personeel, tractie en materialen) voor dit werk. Het overige onderhoudswerk wordt door aannemers uitgevoerd. Voor dit werk zijn er budgetten opgenomen in de begroting. In de nota kapitaalgoederen is het benodigd budget in beeld gebracht van dit onderhoudswerk.

Bij de vervanging van het groen is een achterstand van € 100.199. Deze achterstand is bepaald op basis van de technische groen inspectie. Nadat de achterstand is weggewerkt, kan met het regulier vervangingsbudget het onderhoud op het gewenste onderhoudsniveau onderhouden worden.

De kosten voor de vervangingen op niveau C liggen hoger dan op niveau B. Dit komt omdat wanneer het dagelijks onderhoud op niveau C wordt onderhouden, de technische kwaliteit van het groen sneller achteruit gaat en dus eerder vervangen moet worden.

Begraafplaatsen:
Het onderhoud op de begraafplaatsen is apart in beeld gebracht. Dit onderhoud heeft geen betrekking op het begraven. In de nota kapitaalgoederen is het benodigd budget in beeld gebracht. Dit benodigd budget betreft kosten voor werkzaamheden wat door aannemers wordt uitgevoerd. Dit betreft ook het onderhoud aan de verhardingen.

Sportvelden
Veel van het dagelijks onderhoud wordt door de eigen dienst uitgevoerd. De meer specialistische werkzaamheden worden door aannemers uitgevoerd bijvoorbeeld; vertidraineren, bezanden, drainage doorspuiten en de specifieke onderhoudswerkzaamheden op kunstgrasvelden. Deze kosten zijn in beeld gebracht. De onderhoudskosten voor de objecten rond de sportvelden zoals hekwerken, doelen en ballenvangers, zijn voor de sportverenigingen.

De kosten voor het vervangen van de velden zijn in beeld gebracht. Dit betreft gemiddelde vervangingskosten. Het moment van uitvoering is bepaald op basis van inspecties. Het moment van uitvoering is namelijk sterk afhankelijk van de speelintensiteit. Voor de afschrijving van grasvelden is er gerekend met 25 jaar. Voor de afschrijving van de kunstgrasvelden is er gerekend met 25 jaar voor de onderbouw en 12 jaar voor de toplaag.

Voor de vervanging van de toplaag met rubber infill is gerekend met opnieuw een toplaag van rubber infill. Een toplaag met een andere infill is duurder dan een toplaag met rubber infull. Mocht in de toekomst het toepassen van een rubber infull niet meer worden toegestaan, dan zal er een duurdere toplaag toegepast moeten worden. Bij het vervangen van een kunstgrasveld met rubber infill zal er ook een (extra) sanering uitgevoerd moeten worden van de rubberkorrrels. De kosten voor het saneren van de omgeving bij een vervanging van een toplaag of een gehele vervanging, is meegenomen in het benodigde budget.

Raadsbesluit sportvelden
Op 3 december 2020 heeft de raad de uitgangspunten voor het buitensportaccommodatiebeleid vastgesteld. Uiterlijk 1 augustus 2021 zullen er afspraken worden gemaakt met de verenigingen en beheersstichtingen om het beleid verder uit te werken in een uitvoeringbeleidsplan. Dit plan zal te zijner tijd worden vastgesteld door het college.

Kunstgrasvelden in de gemeente Noardeast-Fryslân
Binnen de gemeente Noardeast-Fryslân zijn de afgelopen jaren kunstgrasvelden aangelegd. Het betreft de volgende velden:

Sportpark	sport	Jaar van aanleg
Oosternijkerk	Voetbal	2016

Blije	Voetbal	2012
Hallum	Voetbal	2009
Dokkum Tolhuispark veld 1	Voetbal	2013
Dokkum Tolhuispark veld 4	Voetbal	2016
Burdaard	Voetbal	2012
Kollum	Voetbal	2020
Kollum	Korfbal	2018

Bij de voetbalvelden is de mat veelal ingestrooid met rubber die afkomstig is van gemalen autobanden, zogenaamd sbr-rubber. Bij het recent in Kollum aangelegde voetbalveld is EPDM toegepast. De kunstgrasmat bij het korfbalveld in Kollum is alleen ingevuld met zand.

Bij het gebruik van de velden en als gevolg van onderhoud en verwaaiing kan rubber naar de omgeving verspreiden en in de omgeving van het veld terechtkomen. Dat is in strijd of staat op gespannen voet met de zorgplicht, zoals beschreven in artikel 13 van de wet Bodembescherming. Eigenaren en gebruikers van de velden zijn verplicht maatregelen te nemen om het verspreiden van de infill-korrels en het slijtagemateriaal van de kunstgrasvezels zoveel mogelijk te voorkomen.

Inmiddels heeft de gemeente een adviesbureau gevraag om een offerte uit te brengen voor het inventariseren van de situatie per veld en het maken van voorstellen voor het voorkomen van de verspreiding van slijtagemateriaal en infill. Raadzaam is om ook de kwaliteit van de bodem, het (oppervlakte)water en eventueel van het slib in de watergangen waar water vanaf de verhardingen wordt geloosd te onderzoeken. Of dit onderzoek noodzakelijk is zal aan de hand van de inspectie van de velden worden bepaald.

Aan de hand van alle onderzoeksgegevens wordt een advies opgesteld over het beperken van de mogelijkheden voor het verspreiden van infill en slijtagemateriaal naar de omgeving. Hierbij wordt rekening gehouden met de ouderdom van de velden en zal worden aangegeven welke alternatieven er zijn. Tevens zal worden aangegeven of het verwijderen van korrels rond de velden noodzakelijk is en of hiervoor aanvullend onderzoek noodzakelijk is. Er zal een schatting worden gemaakt van de kosten die hiermee gemoeid zullen zijn. Tevens zal een aanbeveling worden gedaan voor de prioritering van de werkzaamheden. Wanneer de resultaten bekend zijn, zal de raad hierover worden geïnformeerd.

4. Scenario’s

4 Scenario's

4.1 Algemene uitgangspunten en overwegingen

De volgende scenario's worden in dit hoofdstuk uitgewerkt.
- Alles op een laag niveau (minimaal beheer)
- Alles op een basisniveau (referentiescenario)

Met deze scenario's wordt de mogelijkheid en het inzicht geboden om weloverwogen te kiezen tussen kwaliteitsniveau met bijbehorende effecten op de leefomgeving en financiën. Willen de gemeente uitvoering geven aan de bijdrage aan strategische doelen, of is een meer soberder beeld noodzakelijk?

Met een weloverwogen keuze kan het beheerproces voor de komende jaren zorgvuldig ingericht worden. Daarbij is het belangrijk dat het beschikbare budget past bij de opgave. Anders lopen de achterstanden jaar op jaar op. Met doelmatig beheer en onderhoud vanuit het kader dat de nota Kapitaalgoederen geeft kan de beheerder aantonen dat hij grip heeft op:
- Het areaal;
- De prestatie (het te realiseren kwaliteitsniveau);
- De maatregelen die uitgevoerd moeten worden (meerjarenplanning);
- De benodigde kosten in relatie tot de begroting.

Op dit moment maakt de beheerdata het niet mogelijk te kunnen differentiëren op gebiedsniveau (onderscheid in kwaliteitsniveaus per gebied, bijvoorbeeld buiten de bebouwde kom een lager niveau dan binnen de bebouwde kom). Dit is over het algemeen wel het meest kosteneffectief, met beheersbare risico's ten aanzien van kapitaalvernietiging, functionaliteit en veiligheid.

Op de pagina's hierna is elk scenario in tabelvorm weergegeven. Per scenario wordt een korte motivatie opgenomen ten aanzien van de effecten op de leefomgeving. Bij elk scenario wordt de budgetbehoefte (dagelijks-, planmatig onderhoud en vervangingen) aangegeven voor het instandhouden van het areaal.

Risico's
Ieder kwaliteitsniveau kent in meer of mindere mate risico's, al naar gelang:
- Het gebruik (bijvoorbeeld intensief bereden wegen);
- De ligging (bijvoorbeeld buitengebied);
- De inrichting (bv. te smal voor huidig gebruik)
- Het onderdeel (bijvoorbeeld fietspad).

De beoordeling van de beheerobjecten vindt plaats op basis van visuele inspecties (kunstwerken en verharding) en schouwen. De *constructieve* veiligheid van bijvoorbeeld kunstwerken is geen onderdeel van deze rapportage. In hoofdlijn geldt het volgende:
- Bij het niveau hoog en zeer hoog is er geen sprake van risico's;
- Bij niveau basis zijn de risico's hanteerbaar;
- Bij het niveau laag is er sprake van risico's (denk aan: achterstanden, hoge mate van kleine ingrepen, kans op gevaarlijke situaties, ongelukken, aansprakelijkheid en kapitaalvernietiging). De mate waarin dit risico zich voordoet, wordt daarbij beïnvloed door type object, de ligging en/of het gebruik;
- Bij het niveau zeer laag is er een exponentiele toename van hetgeen hierboven gesteld.

Goed huisvader
De gemeente draagt bij aan de verkeersveiligheid van het weggebruik door de voorzieningen zichtbaar, heel en schoon te houden. Het gaat bijvoorbeeld om het tegengaan van scheuren en spoorvorming (aquaplanning), leesbare bebording, zichtbare markeringen en stabiele bermen.

De mate van tevredenheid van burgers of de ergernis over de openbare ruimte, hangt samen met het aanzien, de (sociale) veiligheid en het comfort dat de gebruiker ervaart. Als het aanzien slordig is, bijvoorbeeld door een grote hoeveelheid zwerfafval, hoeft dit voor veiligheid nog geen consequenties te hebben.

Aan de andere kant leiden gaten of spoorvorming in de verharding bijvoorbeeld tot de behoefte om het rijgedrag aan te passen. Dit kan wel degelijk van invloed zijn op het comfort en daarmee de tevredenheid.

4.2 Scenario 1: alles op een laag niveau (minimale beheer)

Het uitgangsprincipe bij dit scenario is de beperking van de inzet aan middelen tot het zoveel mogelijk voorkomen van veiligheidsrisico's en kapitaalvernietiging. In dit scenario worden alle kapitaalgoederen op een laag niveau onderhouden. Dit geldt zowel voor de technische staat als de verzorgingsgraad. Daarmee is de waarschuwingsgrens voor veilig gebruik van de openbare ruimte overschreden. Dit betekent dat in vergelijk met het beschreven scenario in 4.2.2 de kans op onveilige situaties toeneemt.

Met risico gestuurd beheer en een juiste prioritering zorgt de beheerder ervoor dat kapitaalvernietiging en de grootste onveilige situaties worden voorkomen. Het is wel zaak te blijven monitoren.

beheergroep	niveau
Civieltechnische constructies	n.v.t.
Wegen	L
Verlichting	n.v.t.
Groen	L
Gebouwen (conditiescore 4)	L
Verzorging	L
Water	n.v.t.

Figuur 5 Scenario alles laag

Benodigde middelen
In de tabellen hieronder is weergegeven wat het benodigd budget en wat het beschikbaar budget is voor het uitvoeren van vervangingen en voor het uitvoeren van planmatig en dagelijks onderhoud inclusief verzorging.

Kunstwerken, verlichting en water worden onderhouden op een instandhoudingsniveau waarbij er geen kapitaalvernietiging plaats vind.

Gebouwen niveau 4 (laag)	2022	2023	2024	2025	2026
Klein onderhoud	€ 540.213	€ 540.213	€ 540.213	€ 540.213	€ 540.213
Storting Voorziening t.b.v. groot onderhoud	€ 896.507	€ 896.507	€ 896.507	€ 896.507	€ 896.507
kapitaallasten eerste 5 jaren	€ 0	€ 9.542	€ 70.565	€ 90.981	€ 144.638
Totaal benodigd	€ 1.436.720	€ 1.446.262	€ 1.507.285	€ 1.527.701	€ 1.581.358
Beschikbaar	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506
Verschil	-€ 845.214	-€ 854.756	-€ 915.779	-€ 936.195	-€ 989.852

Kunstwerken	2022	2023	2024	2025	2026
Klein onderhoud	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694
Storting voorziening t.b.v. groot onderhoud	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699
Kapitaallasten	€ 0	€ 288.671	€ 360.125	€ 383.769	€ 511.509
Eénmalige storting	€ 1.500.000				
Totaal benodigd	€ 2.628.393	€ 1.417.064	€ 1.488.518	€ 1.512.162	€ 1.639.902
Beschikbaar	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250
Verschil	-€ 1.788.143	-€ 576.814	-€ 648.268	-€ 671.912	-€ 799.652

Baggeren	2022	2023	2024	2025	2026
Storting Voorziening tbv Grootonderhoud	€ 297.691	€ 297.691	€ 297.691	€ 257.453	€ 257.453
Beschikbaar	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900
Verschil	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 206.553	-€ 206.553

Wegen niveau Laag	2022	2023	2024	2025	2026
Onderhouds- en beheerskosten	€ 644.590	€ 644.590	€ 644.590	€ 644.590	€ 644.590
Storting Voorziening tbv Grootonderhoud	€ 2.230.943	€ 2.230.943	€ 2.230.943	€ 2.230.943	€ 2.230.943
kapitaallasten eerste 5 jaren	€ 0	€ 113.072	€ 293.865	€ 469.611	€ 629.609
Totaal benodigd	€ 2.875.533	€ 2.988.605	€ 3.169.398	€ 3.345.144	€ 3.505.142
Beschikbaar	€ 2.300.648	€ 2.320.549	€ 2.342.101	€ 2.342.101	€ 2.342.101
Verschil	-€ 574.885	-€ 668.056	-€ 827.297	-€ 1.003.043	-€ 1.163.041

Openbare Verlichting	2022	2023	2024	2025	2026
Onderhouds- en beheerskosten	€ 245.100	€ 223.530	€ 222.593	€ 217.629	€ 212.004
Storting Reserve t.b.v. vervangingen O.V.	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044
Rente vervangingsinvesteringen	€ 0	€ 28.842	€ 29.930	€ 30.546	€ 35.049
Totaal benodigd	€ 371.144	€ 378.416	€ 378.567	€ 374.219	€ 373.097
Beschikbaar	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836
Verschil	-€ 111.308	-€ 118.580	-€ 118.731	-€ 114.383	-€ 113.261

Voor het onderhoud en de vervanging van de ANWB-bewegwijzering (NBd) is geen beschikbaar budget aanwezig. Dit vraagt om een budget van:

Databeheer NBd	€ 4.250
Dagelijks onderhoud ANWB-bewegwijzering	€ 3.050
Vervangen ANWB-bewegwijzering	€ 19.100
Schoonmaken abri's	€ 2.200
Dagelijks onderhoud abri's (glas etc.)	€ 2.500
Totaal	**€ 31.100**

Daarnaast is incidenteel een bedrag nodig van € 40.000,- voor het opfrissen van de belijning op de wegen.

Groen niveau C	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begraafplaatsen	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975
Groen dagelijks onderhoud	€ 61.919	€ 61.919	€ 61.919	€ 61.919	€ 61.919
Groen onderhoud vervanging	€ 551.773	€ 551.773	€ 551.773	€ 551.773	€ 551.773
Achterstand	€ 100.199				
beschikbaar	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903
Verschil	-€ 129.963	-€ 29.764	-€ 29.764	-€ 29.764	-€ 29.764

Sportvelden niveau c	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
dagelijks onderhoud	€ 86.705	€ 86.705	€ 86.705	€ 86.705	€ 86.705
vervangingen (kapitaallasten)	€ 0	€ 18.346	€ 24.180	€ 41.278	€ 43.447
sanering kunstgraskorrels	€ 30.250		€ 60.500		
beschikbaar	€ 129.726	€ 137.278	€ 144.830	€ 152.382	€ 159.934
Verschil	€ 12.771	€ 32.228	-€ 26.555	€ 24.399	€ 29.783

Speeltoestellen niveau C	2022	2023	2024	2025	2026
dagelijks onderhoud	€ 17.406	€ 17.406	€ 17.406	€ 17.406	€ 17.406
groot onderhoud/vervangen	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844
beschikbaar	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288
oude reserve speeltuinen	€ 141.077				
reserveringsfonds	-€ 52.903				
Verschil	€ 89.152	€ 978	€ 978	€ 978	€ 978

Samengevat:

Laag	2022	2023	2024	2025	2026
gebouwen	-€ 845.214	-€ 854.756	-€ 915.779	-€ 936.195	-€ 989.852
kunstwerken	-€ 1.788.143	-€ 576.814	-€ 648.268	-€ 671.912	-€ 799.652
baggeren	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 206.553	-€ 206.553
wegen	-€ 574.885	-€ 668.056	-€ 827.297	-€ 1.003.043	-€ 1.163.041
openbare verlichting	-€ 111.308	-€ 118.580	-€ 118.731	-€ 114.383	-€ 113.261
groen	-€ 129.963	-€ 29.764	-€ 29.764	-€ 29.764	-€ 29.764
sportvelden	€ 12.771	€ 32.228	-€ 26.555	€ 24.399	€ 29.783
speeltoestellen	€ 89.152	€ 978	€ 978	€ 978	€ 978
verschil beschikbaar - benodigd	-€ 3.594.381	-€ 2.461.556	-€ 2.812.206	-€ 2.936.472	-€ 3.271.362

Impact op de leefomgeving

- Het algemene beeld ten aanzien van de kapitaalgoederen binnen alle structuurelementen is overal van een gelijk niveau;
- Dit scenario levert geen bijdrage aan de biodiversiteit;
- Het beeld van inwoners en andere gebruikers van de openbare ruimte wordt in grote mate beïnvloed door een lage kwaliteit van de verzorging (o.a. zwerfafval, onkruid in het groen, onkruid op straat) in alle delen van de gemeente. Er is sprake van een risico ten aanzien van verloedering van de omgeving of een slechte waardering van inwoners, bedrijven en bezoekers. Het centrum oogt minder aantrekkelijk voor bezoekers. Het is daardoor aannemelijk dat mensen het centrum minder bezoeken of uitwijken naar andere centra. Er zal sprake zijn van een toename aan klachten;
- Er is aanzienlijk sprake van uitspoeling of functieverlies bij oevers;
- Er is aanzienlijk sprake van overhangende takken, ontbrekende beplanting, dood hout, kuilen en kale plekken in bermen. Er is risico op het verlies van de functionaliteit van gebieden i.v.m. onveiligheid en risico op omvallende bomen;
- Gebouwen en de onderdelen binnen gebouwen zijn in matige conditie. Functievervulling van bouw- en installatiedelen is incidenteel in gevaar;
- Er is aanzienlijk sprake van dwarsonvlakheid, spoor - en scheurvorming bij wegen, er zijn veel reparaties zichtbaar, dit heeft impact op het aanzien en comfort, de veiligheid moet goed worden gemonitord;
- Het onderhoud van alle objecten kan met risicogestuurd beheer en een goed prioritering grotendeels technisch aan een gewaarborgd niveau ten aanzien van veilig gebruik voldoen, maar de waarschuwingsgrens is wel bereikt;
- Het risico op aansprakelijkheidsstelling is aanwezig.

Kapitaalvernietiging
Onderhoud op een laag niveau kan binnen het wegbeheer leiden tot kapitaalvernietiging ten aanzien van het asfalt bij het opnieuw op peil willen brengen van het niveau. Bijvoorbeeld van een laag niveau naar een basisniveau, is een extra dure maatregel nodig, omdat er al flinke achterstanden zijn ontstaan. Het beheren van onkruid in beplanting op een laag niveau kan ook leiden tot kapitaalvernietiging. Zeker bij gunstige groeiomstandigheden kan er een onomkeerbare situatie ontstaan (vooral wortelonkruiden, opslag, zaailingen, etc.) waardoor alleen met renovatie of een zeer intensieve schoonmaakactie het plantvak weer op basis is te krijgen.

4.3 Scenario 2: alles op een basisniveau (verantwoord beheer)

In dit scenario worden alle kapitaalgoederen op een basisniveau onderhouden. Dit geldt zowel voor de technische staat als de verzorgingsgraad. Daarmee is het veilig, redelijk netjes en verzorgd, en is er geen sprake van kapitaalvernietiging.

beheergroep	niveau
Civieltechnische constructies	n.v.t.
Wegen	B
Verlichting	n.v.t.
Groen	B
Gebouwen (conditiescore 3)	B
Verzorging	B
Water	n.v.t.

Figuur 6 Scenario alles basis

Benodigde middelen
In de tabellen hieronder is weergegeven wat het benodigd budget en wat het beschikbaar budget is voor het uitvoeren van vervangingen en voor het uitvoeren van planmatig en dagelijks onderhoud inclusief verzorging.

Kunstwerken, verlichting en water worden onderhouden op een instandhoudingsniveau waarbij er geen kapitaalvernietiging plaats vind.

Gebouwen niveau 3 (basis)	2022	2023	2024	2025	2026
Klein onderhoud	€ 523.971	€ 523.971	€ 523.971	€ 523.971	€ 523.971
Storting Voorziening t.b.v. groot onderhoud	€ 965.545	€ 965.545	€ 965.545	€ 965.545	€ 965.545
kapitaallasten eerste 5 jaren	€ 0	€ 66.660	€ 74.464	€ 81.927	€ 187.968
Totaal benodigd	€ 1.489.516	€ 1.556.176	€ 1.563.980	€ 1.571.443	€ 1.677.484
Beschikbaar	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506	€ 591.506
Verschil	-€ 898.010	-€ 964.670	-€ 972.474	-€ 979.937	-€ 1.085.978

Kunstwerken	2022	2023	2024	2025	2026
Klein onderhoud	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694	€ 820.694
Storting voorziening t.b.v. groot onderhoud	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699	€ 307.699
Kapitaallasten	€ 0	€ 288.671	€ 360.125	€ 383.769	€ 511.509
Eénmalige storting	€ 1.500.000				
Totaal benodigd	€ 2.628.393	€ 1.417.064	€ 1.488.518	€ 1.512.162	€ 1.639.902
Beschikbaar	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250	€ 840.250
Verschil	-€ 1.788.143	-€ 576.814	-€ 648.268	-€ 671.912	-€ 799.652

Baggeren	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Storting Voorziening tbv Grootonderhoud	€ 297.691	€ 297.691	€ 297.691	€ 257.453	€ 257.453
Beschikbaar	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900	€ 50.900
Verschil	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 206.553	-€ 206.553

Wegen niveau Basis	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Onderhouds- en beheerskosten	€ 824.284	€ 824.284	€ 824.284	€ 824.284	€ 824.284
Storting Voorziening tbv Grootonderhoud	€ 2.794.458	€ 2.794.458	€ 2.794.458	€ 2.794.458	€ 2.794.458
kapitaallasten eerste 5 jaren	€ 0	€ 113.072	€ 293.865	€ 469.611	€ 629.609
Totaal benodigd	€ 3.618.742	€ 3.731.814	€ 3.912.607	€ 4.088.353	€ 4.248.351
Beschikbaar	€ 2.300.648	€ 2.320.549	€ 2.342.101	€ 2.342.101	€ 2.342.101
Verschil	-€ 1.318.094	-€ 1.411.265	-€ 1.570.506	-€ 1.746.252	-€ 1.906.250

Openbare Verlichting	2022	2023	2024	2025	2026
Onderhouds- en beheerskosten	€ 245.100	€ 223.530	€ 222.593	€ 217.629	€ 212.004
Storting Reserve t.b.v. vervangingen O.V.	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044	€ 126.044
Rente vervangingsinvesteringen	€ 0	€ 28.842	€ 29.930	€ 30.546	€ 35.049
Totaal benodigd	€ 371.144	€ 378.416	€ 378.567	€ 374.219	€ 373.097
Beschikbaar	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836	€ 259.836
Verschil	-€ 111.308	-€ 118.580	-€ 118.731	-€ 114.383	-€ 113.261

Voor het onderhoud en de vervanging van de ANWB-bewegwijzering (NBd) is geen beschikbaar budget aanwezig. Dit vraagt om een budget van:

Databeheer NBd	€ 4.250
Dagelijks onderhoud ANWB-bewegwijzering	€ 3.050
Vervangen ANWB-bewegwijzering	€ 19.100
Schoonmaken abri's	€ 2.200
Dagelijks onderhoud abri's (glas etc.)	€ 2.500
Totaal	**€ 31.100**

Daarnaast is incidenteel een bedrag nodig van € 40.000,- voor het opfrissen van de belijning op de wegen.

Groen niveau B	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begraafplaatsen	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975	€ 33.975
Groen dagelijks onderhoud	€ 69.018	€ 69.018	€ 69.018	€ 69.018	€ 69.018
Groen onderhoud vervanging	€ 465.448	€ 465.448	€ 465.448	€ 465.448	€ 465.448
Achterstand	€ 100.199				
beschikbaar	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903	€ 617.903
Verschil	-€ 50.738	€ 49.461	€ 49.461	€ 49.461	€ 49.461

Sportvelden niveau B	2022	2023	2024	2025	2026
dagelijks onderhoud	€ 98.130	€ 98.130	€ 98.130	€ 98.130	€ 98.130
vervangingen (kapitaallasten)	€ 0	€ 18.346	€ 24.180	€ 41.278	€ 43.447
sanering kunstgraskorrels	€ 30.250		€ 60.500		
beschikbaar	€ 129.726	€ 137.278	€ 144.830	€ 152.382	€ 159.934
Verschil	€ 1.346	€ 20.803	-€ 37.980	€ 12.974	€ 18.357

Speeltoestellen Niveau B	2022	2023	2024	2025	2026
dagelijks onderhoud	€ 23.745	€ 23.745	€ 23.745	€ 23.745	€ 23.745
groot onderhoud/ vervangen	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844	€ 104.844
beschikbaar	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288	€ 123.288
oude reserve speeltuinen	€ 141.077				
reserveringsfonds	-€ 52.903				
Verschil	€ 82.813	-€ 5.361	-€ 5.361	-€ 5.361	-€ 5.361

Samengevat:

Basis	2022	2023	2024	2025	2026
gebouwen	-€ 898.010	-€ 964.670	-€ 972.474	-€ 979.937	-€ 1.085.978
kunstwerken	-€ 1.788.143	-€ 576.814	-€ 648.268	-€ 671.912	-€ 799.652
baggeren	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 246.791	-€ 206.553	-€ 206.553
wegen	-€ 1.318.094	-€ 1.411.265	-€ 1.570.506	-€ 1.746.252	-€ 1.906.250
openbare verlichting	-€ 111.308	-€ 118.580	-€ 118.731	-€ 114.383	-€ 113.261
groen	-€ 50.738	€ 49.461	€ 49.461	€ 49.461	€ 49.461
sportvelden	€ 1.346	€ 20.803	-€ 37.980	€ 12.974	€ 18.357
speeltoestellen	€ 82.813	-€ 5.361	-€ 5.361	-€ 5.361	-€ 5.361
verschil beschikbaar - benodigd	-€ 4.328.924	-€ 3.253.218	-€ 3.550.649	-€ 3.661.962	-€ 4.049.235

Impact op de leefomgeving

- Het algemene beeld ten aanzien van de kapitaalgoederen binnen alle structuurelementen is overal van een gelijk niveau;
- Dit scenario levert geen bijdrage aan de biodiversiteit;
- Er zijn ten aanzien van het verzorgingsniveau geen risico's ten aanzien van het intreden van verloedering van de omgeving of een slechte waardering van inwoners of middenstand en bezoekers. Het beeld van de inwoners ten opzichte van de huidige situatie zal aanzienlijk verbeteren;
- Er is enige sprake van uitspoeling of functieverlies bij oevers;
- Er is enige sprake van overhangende takken, ontbrekende beplanting, dood hout, kuilen en kale plekken in bermen. Er is geen risico op het verlies van de functionaliteit van gebieden i.v.m. onveiligheid of risico op omvallende bomen;
- Gebouwen en de onderdelen binnen gebouwen zijn in redelijke conditie. Plaatselijk is er zichtbare veroudering aanwezig. Er is geen gevaar op functievervulling van bouw- en installatiedelen;

- Er is enige sprake van dwarsonvlakheid, spoor - en scheurvorming bij wegen, er zijn veel reparaties zichtbaar, dit heeft impact op het aanzien en comfort, de veiligheid moet goed worden gemonitord;
- Het onderhoud van alle objecten voldoet technisch aan een gewaarborgd niveau ten aanzien van veilig gebruik.

5. Vervolg

5 Vervolg

Met het vaststellen van een nieuw en herijkt integraal beleidskader voor de openbare ruimte geeft de gemeente invulling aan de stappen in het beheerproces.

Er wordt een methodiek ingezet die vanuit een eenvoudig te begrijpen systematiek inzichtelijk maakt welke acties en stappen er nodig zijn om adequaat te beheren. Belangrijk is dan om de behaalde kwaliteit te meten, op basis van de resultaten bij te sturen op de bedrijfsvoering, burgers te betrekken bij het beheer (participatie) en om terug te koppelen aan het bestuur ten aanzien van reële resultaten en vastgestelde doelen.

Op basis van duidelijke meetlatten is er een eenduidig kwaliteitsbeeld afgegeven, waarmee bestuur, beheer en gebruikers geïnformeerd kunnen worden over werkwijze, beleid en stand van zaken en waarmee de uitgangspunten voor het gewenste beheerniveau van de kapitaalgoederen zijn vastgelegd.

Figuur 7 Beheermodel Antea Group

Beheer
Het is belangrijk om de gevolgde systematiek en de bijbehorende stappen (zie ook paragraaf 2.2) te borgen. Dit houdt in dat de volgende vervolgactiviteiten uitgevoerd moeten worden:

Het *vastgestelde kader en de gevolgde systematiek borgen* in de organisatie om de vastgestelde doelstellingen te bereiken: draagvlak, commitment en kennis.

Opstellen integraal beheerplan en uitvoeringsplannen om het kader daadwerkelijk richting uitvoering te brengen, zodat de uitvoering buiten aansluit bij het vastgestelde kader.

Monitoring
Doorgaan met de *jaarlijkse eenduidige monitoring* van de kwaliteit op basis van frequente seizoen gespreide (winter, lente, zomer en herfst) schouwen. Met de resultaten houden beheerders vinger aan de pols en zijn zij in staat snel bij te sturen. Daarnaast worden de schouwresultaten gebruikt voor de communicatie naar bestuur en burger. Daarnaast heeft het meerwaarde met betrekking tot draagvlak voor het beleid vanuit de maatschappij om bewoners te laten schouwen, bijvoorbeeld in hun eigen straat.

Uitvoeren van een tweejaarlijkse weginspectie om de kwaliteit van de wegen in beeld te brengen en de juiste keuzes voor het onderhoud te maken. Hiermee krijgt de beheerder inzicht in de benodigde werkzaamheden voor de komende jaren en kan tijdig bijsturing plaatsvinden.

Vinger aan de pols houden ten aanzien van de kwaliteit van *kunstwerken en oevers.* Op dit moment is er ruim inzicht in de staat van het areaal op basis van de NEN-inspectie. Een deel is matig tot zeer slecht onderhouden. Het is belangrijk om hier de risico's te beoordelen en een gepaste onderhoudsstrategie uit te voeren. De omvorming en overdracht van oevers wordt verder gestalte gegeven.

Bestuurlijke review
Een lage kwaliteit met kans op een toename van risico's op het gebied van veilig gebruik en kapitaalvernietiging vraagt erom nauwlettend de kwaliteit van het areaal in de gaten te houden, in relatie tot de beschikbare financiën, en hierover te rapporteren:

Uitvoeren van een tweejaarlijkse *review op kwaliteit, kosten en risico's* op het vastgestelde kader c.q. doelen. Op basis van jaarlijkse schouwresultaten en actuele inspecties. Daarmee wordt inzicht gegeven aan de Raad met betrekking tot de stand van zaken ten opzichte van het beleidskader.

Jaarlijkse terugkoppeling naar het College van de schouwresultaten groen en verzorging en de uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot oevers, bruggen en wegen ten behoeve van de programmaverantwoording.

In 2025/2026 vindt een *herijking plaats van het kader* (einde beleidsperiode). Tijdens deze herijking wordt het beleidskader opnieuw afgewogen door de Raad. Met inzicht in de meest actuele budgetten, kwaliteit en risico's.

Bijlage 1 Kader voor beheer en onderhoud

Wetten, regels, programma's en beleidsdoelen

Bijlage 1 Kader voor beheer en onderhoud

Wet- en regelgeving

Bij het beheren van de openbare ruimte speelt wet- en regelgeving een belangrijke rol. Deze wet- en regelgeving geeft niet alleen een richting of wettelijke plicht aan voor de mate van kwaliteit van de inrichting en/of van de instandhouding maar geeft ook aan op welke wijze de uitvoering van de inrichting of het beheer en onderhoud moet plaatsvinden. In deze bijlage wordt de meest relevante wet- en regelgeving beschreven, die uitgangspunt vormt voor het beheer en onderhoud in de gemeente Noardeast-Fryslân.

Wegenwet

De gemeente is bij wet verantwoordelijk voor het beheer van de openbare wegen (tevens van toepassing op civieltechnische kunstwerken gelegen in openbare wegen). De essentie betreft dat de beheerder moet optreden als 'goede rentmeester' en de zorg heeft kapitaalvernietiging te voorkomen. De wettelijke zorgplicht is vastgelegd in de Wegenwet

Artikel 15

1. *Het Rijk, de provincie, de gemeente en het waterschap is verplicht een weg te onderhouden, wanneer dat bestemd is tot een openbare weg.*
2. *Het Rijk, de provincie, de gemeente en het waterschap is verplicht een weg (inclusief bijbehorende duiker) te onderhouden, wanneer zij een openbare weg gedurende tien achtereenvolgende jaren heeft onderhouden, ook al was bij de aanvang van die tien jaren de weg nog niet openbaar.*
3. *Tot het onderhoud van een weg als in het eerste en het tweede lid bedoeld, behoort mede het onderhoud van de bijbehorende berm of bermsloot, echter slechts voor zover het onderhoud van de berm of de bermsloot een bijdrage levert aan de instandhouding en de bruikbaarheid van de weg en voor zover het onderhoud niet, uit welke hoofde ook, tot de verplichting van anderen behoort.*

Artikel 16

De gemeente heeft te zorgen, dat de binnen haar gebied liggende wegen, met uitzondering van de wegen, welke door het Rijk of ene provincie worden onderhouden, van die bedoeld in artikel 17 en van die, waarop door een ander tol wordt geheven, verkeren in goeden staat.

In algemene zin houdt dit in dat de beheerder vanuit de wegenwet de zorgplicht heeft voor (het onderhoud van) de objecten en voorzieningen in de openbare ruimte en dat de aansprakelijkheid bij optredende schade door het niet voldoen aan deze zorgplicht geregeld is in het Burgerlijk Wetboek. De algemene aansprakelijkheidsregeling staat in artikel 6:162 (zie verderop in deze paragraaf).

Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van regen- en grondwater en verbetert de samenhang tussen het waterbeheer en de ruimtelijke ordening. Traditioneel ging waterbeheer vooral over beheer van meren, waterwegen, havens en kunstwerken (bijvoorbeeld baggeren en beschoeiing). Tegenwoordig strekt de zorgplicht zich ook uit tot hemel- en grondwater.

In algemene zin houdt dit in dat de beheerder vanuit de waterwet de zorgplicht heeft voor (het onderhoud van) de objecten en voorzieningen in de openbare ruimte die de afstroming/opvang

van hemelwater, de kwaliteit en peil van het grondwater en de afvoer van afvalwater regelen. Deze zorgplicht heeft met name impact op het Watertakenplan.

Wet Natuurbescherming
In het verleden beschermde de Boswet bomen en houtopstanden in het buitengebied met als doel te voorkomen dat het bestaande bosareaal verder afneemt. In algemene zin hield dit in dat de beheerder moest voorkomen dat het bestaande bosareaal in het buitengebied afneemt, of alternatieven moet bieden.

Sinds 1 januari 2017 is de Boswet opgehouden te bestaan en is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet.

De Boswet is vrijwel geheel ondergebracht in de nieuwe Wet natuurbescherming. De belangrijkste elementen van de Boswet zijn onveranderd opgenomen in de nieuwe wet: de meldingsplicht, de herplantplicht en het kapverbod.

Ook wordt de bescherming van soorten geregeld. Op de lijst van beschermde soorten staan alle in het wild levende zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën en een aantal vissen, libellen, vlinders en plantensoorten. Dit maakt de lijst zo breed dat bij alle werkzaamheden in het groen; bossen, natuurterreinen en parken, rekening moet worden gehouden met de Flora- en Faunawet.

De wet kent een zorgplicht. Hierbij moet voldoende zorg in acht genomen worden voor in het wild levende dieren en planten. Om helder te krijgen wat 'voldoende zorg' is, wordt er gewerkt met gedragscodes. Deze gedragscodes worden door beheerders en beschermingsorganisaties gezamenlijk opgesteld. Het Ministerie van EL&I[2] moet ze vervolgens goedkeuren. Werken volgens een goedgekeurde gedragscode betekent dat je, volgens het Ministerie, voldoet aan de zorgplicht. Het Ministerie heeft daarom de gedragscodes opgenomen in het Besluit vrijstelling dier- en plantensoorten. Als de beheerder volgens een goedgekeurde gedragscode werkt, heeft hij/zij vrijstelling van het verbod op doden, verstoren en beschadigen.

Zorgplicht t.a.v. bomen[3]
Uit bovenstaande artikelen is ook de zorgplicht ten aanzien van bomen voortgekomen. Het woord zorgplicht is niet letterlijk genoemd, maar is ontstaan in de rechtspraak.

Er zijn drie vormen van zorgplicht. De algemene zorgplicht bestaat eruit dat er sprake moet zijn van regulier en regelmatig onderhoud en uitwendige controle op gebreken aan de boom (de zogenaamde boomveiligheidscontrole). Afhankelijk van leeftijd, boomsoort, omvang en groeiplaats gaat het dan over jaarlijkse tot vijfjaarlijkse controles. Wanneer de boom op een plaats staat waarbij is te voorzien dat bij omvallen of afbreken van een tak er aanzienlijke schade kan ontstaan, dan is er sprake van verhoogde zorgplicht. Een dergelijke boom moet minstens jaarlijks worden gecontroleerd en behoeft eventueel extra onderhoud. Ook geldt er een onderzoeksplicht. Wanneer uitwendige gebreken worden geconstateerd of andere aanwijzingen bestaan over een gebrek, dan dient een nader onderzoek plaats te vinden.

[2] Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
[3] bron: www.bomenrecht.nl

Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen
De veiligheid van speeltoestellen is geregeld in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS). Dit Warenwetbesluit heeft betrekking op het ontwerp- en fabricageproces, de keuring voor de ingebruikname, Nederlandstalige gebruiksaanwijzing met aanwijzingen, veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie, het bijhouden van een logboek of actueel dossier en het verrichten van onderhoudswerkzaamheden.

Het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen is van toepassing op onder andere speeltoestellen in de publieke ruimte. In het WAS is de definitie van een speeltoestel: inrichting die bestemd is voor vermaak of ontspanning, waarbij uitsluitend van de zwaartekracht of de fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt.

Burgerlijk Wetboek
Een bijzondere algemene aansprakelijkheidsregel wordt gevonden in het Burgerlijk Wetboek artikel 6:162 en 6:174:

Artikel 6:162
1. *Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden.*
2. *Als onrechtmatige daad worden aangemerkt een inbreuk op een recht en een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht of met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, een en ander behoudens de aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond.*
3. *Een onrechtmatige daad kan aan de dader worden toegerekend, indien zij te wijten is aan zijn schuld of aan een oorzaak welke krachtens de wet of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komt.*

Artikel 6:174
1. *De bezitter van een opstal die niet voldoet aan de eisen die men daaraan in de gegeven omstandigheden mag stellen, en daardoor gevaar voor personen of zaken oplevert, is, wanneer dit gevaar zich verwezenlijkt, aansprakelijk, tenzij aansprakelijkheid op grond van de vorige afdeling zou hebben ontbroken indien hij dit gevaar op het tijdstip van het ontstaan ervan zou hebben gekend.*
2. *Bij erfpacht rust de aansprakelijkheid op de bezitter van het erfpachtrecht. Bij openbare wegen rust zij op het overheidslichaam dat moet zorgen dat de weg in goede staat verkeert, bij kabels en leidingen op de kabel- en leidingbeheerder, behalve voor zover de kabel of leiding zich bevindt in een gebouw of werk en strekt tot toevoer of afvoer ten behoeve van dat gebouw of werk.*

Bijlage 2 Kwaliteit 2020

Bijlage 2 Kwaliteit 2020

Hoe ligt het erbij

Over het algemeen zijn de gebouwen in een redelijke staat van onderhoud, dit komt grofweg overeen met conditiescore 3.

Wel onzekerheden onderhoud gebouwen waarvan de toekomst als gemeentelijk gebouw onzeker is (bijvoorbeeld het gemeentehuis te Kollum en Ferwerd, de gebouwen op de gemeentewerf en aan de Timmerwerf te Kollum).

Hoe ligt het erbij

De civiele constructies worden iedere 3-5 jaar geïnspecteerd zijn over het algemeen in een redelijke staat, wat aansluit bij het huidige beleid: minimaal beheren (doen wat minimaal noodzakelijk is). Wel moeten er vanwege het beschikbare budget kritische keuzes worden gemaakt en gaat het budget vooral naar aan de hoofdstructuur.

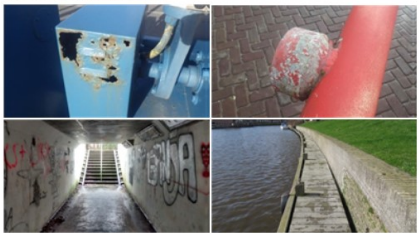

Hoe ligt het erbij

Kwaliteit	Cementbeton	Dicht asfaltbeton	Elementen	Eindtotaal
fietspad	9,1	7,5	5,8	7,7
overige	9,7	9,1	8,6	8,8
parkeervak	8,6	6,8	5,2	5,3
rijbaan	9,0	5,4	5,1	5,3
voetpad	9,1	6,6	5,5	5,7
Eindtotaal	9,1	5,5	5,4	5,5

Oppervlakte	Cementbeton	Dicht asfaltbeton	Elementen	Eindtotaal
fietspad	116.576	95.656	39.259	251.491
overige	16.799	46.229	170.576	233.604
parkeervak	792	22.708	254.837	278.338
rijbaan	63.049	2.406.607	978.789	3.448.445
voetpad	34.665	33.723	524.886	593.274
Eindtotaal	231.882	2.604.924	1.968.615	4.805.420

Hoe ligt het erbij

Voornamelijk vervangingen o.b.v. leeftijd
Overig onderhoud o.b.v. meldingen/storingen

Masten
Maximale levensduur = 40 jr
Aantal masten >40 jr = 278

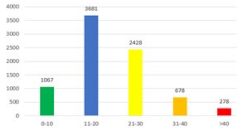

Armaturen
Maximale levensduur = 20 jr
Aantal masten >20 jr = 2314

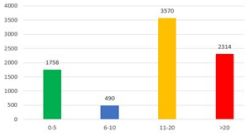

Hoe ligt het erbij

Momenteel inspecties uitgevoerd (peilingen). Kwalitatieve cijfers worden verwerkt om daadwerkelijke hoeveelheid slib en bijbehorende kosten te bepalen. Eind 2021 volledig inzichtelijk.

Hoe ligt het erbij

		Dokkum	Dong-eradeel	Ferwer-deradeel	Kollumer-land
Dagelijks onderhoud	Bomen	B	A/B	B	B/C
	Beplanting	D	A/B	B/C	B
	Gras - gazon	D	C/D	C/D	C/D
	Onkruid	D	D	D	D
	Vegen/zwerfvuil	B	B	A/B	A/B
	Banken	B	B	B	C
	Afvalbakken	B	C	B/C	C
	Speeltoestellen	B	A	C	D
Technisch onderhoud	Bomen	C/D	B	B	B
	Beplanting	D	B	B	B
	Gras – gazon	D	C	C/D	B
	Banken	B	B	B	B
	Afvalbakken	B	C	B	B
	Speeltoestellen	B	A	A	A

Dagelijks onderhoud voldoet niet aan eisen/normen kwaliteitsniveau laag. Met name onkruid op verharding en maaien rondom obstakels aandachtspunten.

Technisch onderhoud voldoet deels aan basis/laag. Wel aandachtspunten snoei en ouderdom en versleten beplanting.

Bijlage 3 Resultaten opinierende workshop

Bijlage 3 Resultaten opiniërende workshop

Mentimeter Raadsvergadering 11 maart 2021

Mentimeter

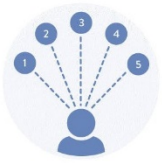

Scenariorichting

Wat vindt u belangrijk?

Mentimeter

Noem 3 thema's of opgaven waarop volgens u de focus moet liggen bij beheer

36

Bent u het eens met de volgende stellingen? (1/2)

Mentimeter

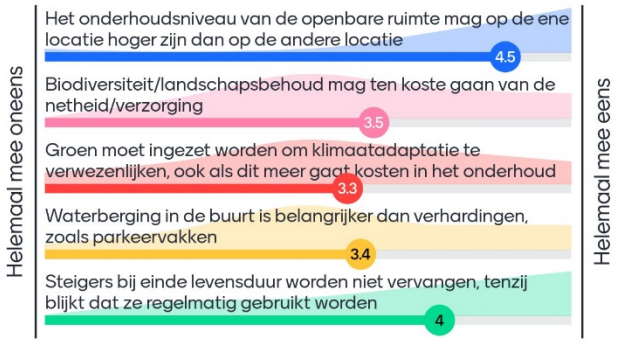

24

Bent u het eens met de volgende stellingen? (2/2)

Mentimeter

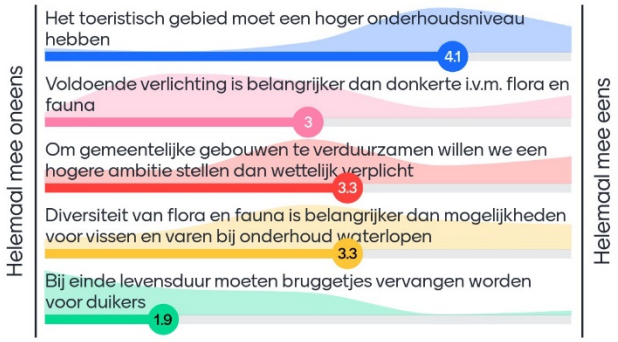

26

Plaats de structuurelementen in volgorde van belangrijkheid

Mentimeter

24

De gemeente heeft 150 euro voor groenbeheer nodig. Het huidige budget is echter 100 euro, waaraan geeft u dit uit? Verdeel deze 100 euro.

Mentimeter

25

De gemeente heeft 150 euro voor wegbeheer nodig. Het huidige budget is echter 100 euro, waaraan geeft u dit uit? Verdeel deze 100 euro.

Mentimeter

Hoe ziet u participatie van inwoners in het onderhoud/ontwerp van de buitenruimte voor u?

Mentimeter

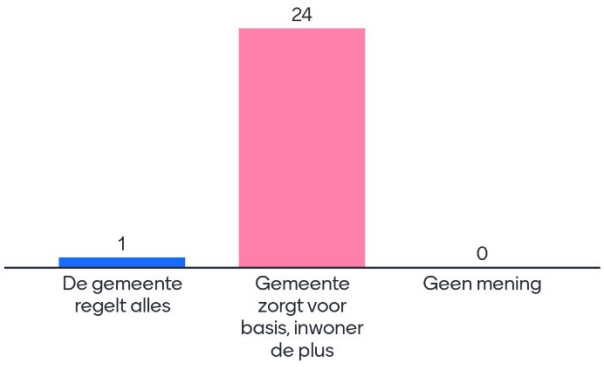

Welke thema's zijn voor u het belangrijkst? Rangschik van 1 naar 7

Mentimeter

33

Wat verwacht u van de nota kapitaalgoederen?

Mentimeter

33

Hoe vond u deze opniërende workshop?
Mentimeter
bjusterbaarlik
proffessioneel
belutsenheid ferheechjend
tige by tige
creatief
duidelijk
leuk
helder
professioneel
informerend
interessante
interessant
prima
eerzaam
opiniërend
leerzaam
innovatief
kennis ophalen
top
informatief
overzichtelijk
dúdlik
noflik
verhelderend
nijsgjirrich
open en eerlijk
betrokkenheidverhogend
26

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

E. aale.boek@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2020
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.